

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น
มาใช้จัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิทยานิพนธ์
ของ
ศักดิ์ศิริ สุขสุข

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2547

ISBN 974-429-159-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

โดย นายศักดิ์ศิริ สุขสุข

สาขา การบริหารการศึกษา

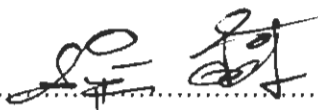
คณะกรรมการควบคุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชา ทรวงแสง ประธานกรรมการ
ดร.กิริติ ศรีวิเชียร กรรมการ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

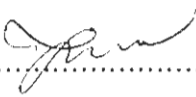

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชา ทรวงแสง)

.....กรรมการ
(ดร.กิริติ ศรีวิเชียร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.ชัชชัย สนั่นเสียง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(นายสำเริง ศรีอำไพ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.บุรพาหิศ พลอยสุวรรณ)

มีเดือน พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงด้วยความเมตตาอนุเคราะห์เป็นอย่างดี จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชา ทรวงแสง ประธานกรรมการที่ปรึกษา และ ดร.กীরติ ศรีวิเชียร กรรมการที่ปรึกษาที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้แนะ ช่วยเหลือ ตรวจสอบและแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่งมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ซึ่งได้แก่ นายพิสันต์ เหล็กงาม นักบริหารศึกษา 8 ส่วนงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 นายสมหมาย ปลื้มญาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา นายสมศักดิ์ ชโลธร ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดสว่างอารมณ์ นางกาญจนา พุฒฉาย ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และนายสำเริง ศรีอำไพ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่ได้เมตตาสละเวลาอันมีค่าของท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย อย่างมาก

ขอขอบพระคุณคณะครูและโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยาทั้ง เขต 1 และ เขต 2 ที่เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถประกาศ นามในที่นี้ได้ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามการวิจัย ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืนแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนวัดเรือแข่ง (ประชาอุปถัมภ์) อำเภอนครหลวง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ตลอดจนทุกท่านที่ให้กำลังใจและมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ คนในครอบครัวมีความสุขทุกคนที่เป็นกำลังใจมาตั้งแต่เริ่มต้นเข้ารับการศึกษาในระดับ มหาลัยจิต ส่งผลให้ผู้วิจัยมีกำลังใจมุ่งมั่นทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าที่พึงได้จากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมนำเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ศักดิ์ศรี สุขสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
กุ่มิหัดัง.....	1
ความมุงหมายของการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน.....	9
แนวคิดในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน.....	11
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	11
ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	14
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	16
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	19
จุดมุ่งหมายของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน.....	22
เนื้อหาของกรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอน.....	24
กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้จัดการเรียนการสอน.....	27
วิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอน.....	29
สภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	34
สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	34
สภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	35
สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	45
วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4	52
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา.....	54
ตอนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันและสภาพ ที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา.....	71
ตอนที่ 4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพ ที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา.....	78
5	84
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	84
สมมุติฐานการวิจัย.....	84
วิธีดำเนินการวิจัย.....	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) สรุปผลการวิจัย.....	86
อภิปรายผลการวิจัย.....	89
ข้อเสนอแนะ.....	90
ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน.....	90
ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	91
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	91
 บรรณานุกรม.....	 92
 ภาคผนวก.....	 97
ภาคผนวก ก.....	98
ภาคผนวก ข.....	100
ภาคผนวก ค.....	106
ภาคผนวก ง.....	110
ภาคผนวก จ.....	112
 ประวัติของผู้วิจัย.....	 121

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	53
3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง ของข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัด การเรียนการสอน.....	54
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง ของข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัด การเรียนการสอนด้านการวางแผน.....	56
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง ของข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัด การเรียนการสอนด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย.....	60
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง ของข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัด การเรียนการสอนด้านการกำหนดเนื้อหา.....	62
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง ของข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัด การเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ.....	66
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง ของข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัด การเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผล.....	69
9 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ.....	72
10 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการวางแผน.....	73
11 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการกำหนด จุดมุ่งหมาย.....	74

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการกำหนด เนื้อหา.....	75
13 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและสื่อ.....	76
14 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการวัดและ ประเมินผล.....	77
15 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็นของ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอน.....	78
16 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็นของ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการวางแผน.....	79
17 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็นของ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการกำหนด จุดมุ่งหมาย.....	80
18 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็นของ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการกำหนดเนื้อหา.....	81
19 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็นของ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและสื่อ.....	82
20 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็นของ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอนด้านการวัดและ ประเมินผล.....	83